

Projekt zmian

w ustawie z dnia 29. lutego 1880 roku (Dz. u. p. Nr. 35)

o zapobieganiu chorobom zwierzęcym zaraźliwym i o tępieniu tychże

podany

przez Wydział galicyjskiego Towarzystwa weterynarskiego.

W myśl rozp. c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 25 kwietnia 1901 L. 15.361 zawezwało c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 1. maja 1901 L. 45.962 Wydział gal. Towarzystwa wet. do przedłożenia projektu zmian, jakieby poczynić należało w ustawie z d. 29. lutego 1880 r.

Wydział gal. Tow. wet. postanowił na nadzwyczajnych posiedzeniach gremialnie obradować nad wypracowaniem żadanego projektu i rozesłał do wszystkich członków zaproszenie, aby swoje opinie do Wydziału nadesłali. Czas na opracowanie tak ważnego przedmiotu był ściśle i nadzwyczaj szczupło przez c. k. Ministerstwo wyznaczonym. Pomimo to zabrano się do pracy, aby jeśli nie cały gotowy już projekt, to przynajmniej jego część w oznaczonym terminie przedłożyć.

Obradom, które z początku dwa potem trzy razy na tydzień się odbywały, przewodniczył prezes Kubicki a referentem obrano wiceprezesa Dr. Grabowskiego. W połowie czerwca prezes Kubicki chorobą złożony oddał przewodnictwo obrad w ręce wiceprezesa kol. Dr. Grabowskiego a tak sekretarz administracyjny kol. Błoch jak i naukowy kol. Dr. Kuleczycki, przeszkodzeni jużto służbowymi stosunkami, już to stanem zdrowia, zaprzestali brać udział w posiedzeniach. Wobec tego, aby sprawa nie upadła, postanowił wiceprezes kol. Dr. Grabowski wraz ze skarbnikiem kol. Herasymowiczem zaprosić kol. Langa wet. pow. przy c. k. Namiestnictwie i zabrać się do dalszej pracy i opracowania projektu.

Kol. Henryk Lang pomimo nawału czynności nie odmówił zaproszeniu i należy się mu za to serdeczne podziękowanie ze strony Wydziału i Towarzystwa zwłaszcza, że do postępu pracy znacznie się przyczynił.

Codziennie niemal urządzanym posiedzeniom przewodniczył kol. Dr. Grabowski, a po dokładnem omówieniu poszczególnych §§. opracował projekt zmian, jakiego zdaniem Wydziału w ustawie zaprowadzić należało.

Z przykrością wyznać trzeba, że ledwie szczupła garstka Kolegów projektami swojemi wspomogła pracę Wydziału, nadesłali je bowiem tylko Koledzy: Szydłowski z Krosna, Orzechowski z Pilzna, Miziura z Jarosławia i Grodecki ze Stanisławowa.

Przedłożony c. k. Namiestnictwu projekt zaopatrzono wstępem, w którym omówiono ogólnikowo potrzebę zaprowadzenia zmian w ustawie, wyrażono szczerze i pełne uznanie za podjęcie tej tak dla społeczeństwa ważnej sprawy, wreszcie wypowiedziano żal, że tak szczupły okres czasu nakazywał pośpiech wcale dla sprawy niekorzystny.

Projekt zmian.

§. 1.

Punkt *d*) Słowa „i tylezaka“ należy opuścić.

Punkt *g*) zmienić, aby opiewał: „parchy zwierząt jednokopytnych i racicowych“.

Wyliczone w tym §. być powinny te choroby zwierzęce zaraźliwe, które osobnemi rozporządzeniami są objęte mianowicie: szelestnica bydła rogatego, róża złośliwa świń i pomór trzody chlewnej.

Objąć należy ustawą gruźlicę bydła rogatego i trzody chlewnej, gdyż tak ze względu na rozpowszechnienie tej choroby i straty materyalne jak również ze względu na niebezpieczeństwo dla ludzi jest to koniecznie potrzebne. Inne choroby mianowicie: zarazę piersiową koni, influencę koni, zarazę dziczyzny i cholereę drobiu należałoby albo objąć ustawą, jak tego pragnie większość Wydziału, albo należy je wyliczyć w osobnym ustępie, któryby brzmieniem swem i duchem zmuszał c. k. Ministerstwo do wydawania w drodze rozporządzenia przepisów tłumienia tych zaraz wtedy, gdy tego wymaga rozszerzenie się zarazy lub niebezpieczeństwo znaczniejszego rozwleczenia się tejże.

W R. W. ¹⁾ zdanie 2. zmienić „weterynarza“ na „lekarza weterynaryjnego“ i dodać po słowie „krajowego“: „względnie jego zastępcę“.

§. 2.

Ust. 2. Słowa „a gdyby takich nie było — lekarzy powiatowych“ opuścić.

§. 2. należałoby zmienić w ten sposób, aby całą służbę policyjno-weterynarską przydzielić do Ministerstwa rolnictwa względnie do Ministerstwa spraw zdrowotnych, któreby utworzyć należało. Oprócz tego nadzwyczaj korzystnym byłoby, gdyby cała służba sanitarno-weterynarska była upaństwowioną i pozostawała w zależności od rządu.

Uważamy za koniecznie potrzebne zorganizowanie służby weterynarskiej w następujący sposób:

1. Powołać należy do życia a) Najwyższą Radę weterynarską przy Ministerstwie, b) Weterynarską krajową Radę zdrowia przy władzy admin. krajowej na wzór istniejących obecnie Rad zdrowia lekarskich, c) Zakłady dla badań rozpoznawczych bakteryologiczno-mikroskopowych przy władzach admin. krajowych oraz d) Zakłady doświadczalne dla badań chorób zakaźnych przy akademijach weterynaryjnych.

2. Wobec podniesienia szkół weterynarskich do godności akademij, wobec nowszych wymagań co do studyów przedwstępnych słuchaczy akademij weterynaryjnych, wobec coraz więcej wzmagającej się potrzeby fachowo wykształconych weterynarzy i wobec coraz bardziej zwiększającego się zakresu ich działania uważamy za pożądane, aby urzędowi lekarze weterynaryjni zapewniony mieli taki awans pod względem rangi i płacy — jak urzędnicy innych dykasteryj.

3. Wydać należy odpowiednie instrukcje co do zakresu działania tak lekarzy weterynaryjnych powiatowych, jak i obecnie w służbie krajowej pozostających, którzy w przyszłości mają być upaństwowieni, oraz Rad weterynarskich do życia powołać się mających i stacyj doświadczalnych i badawczych dla chorób zakaźnych.

4. Określić należy obowiązki lekarzy weterynaryjnych państwowych w tym duchu, aby nie tylko przestrzegali przepisów ustawy o chorobach zaraźliwych i ich wykonania ale, aby także o podniesienie hodowli, należyte pielęgnowanie zwierząt, dobór tychże starać się byli obowiązani.

¹⁾ R. W. = Rozporządzenie wykonawcze.

Za wzór w tym kierunku posłużyć może §. 1. §. 2. i §. 3. ustawy węgierskiej.

5. Przy wykonywaniu przepisów weterynaryjno-policyjnych przez władze wojskowe, w razie wybuchu choroby zaraźliwej wśród koni i innych zwierząt wojskowych, powinny władze polityczne mieć dokładnie określone prawo wdania się w czynności organów wojskowych.

6. Wydać należy przepisy dotyczące zasięgania opinii lekarzy weterynaryjnych przy udzielaniu przez Władze pozwolenia na budowę rzeźni, zakładów leczniczych dla zwierząt, przemysłowych zakładów dla zwierzęcych produktów, zakładów produkcji szczepionek, stajen i t. d.

§. 3.

W ust. 1. należy określić słowo „okoliczności“ słowem „szczególniejsze“.

Dodać należy albo jako rozporządzenie wykonawcze do §. 3. albo jako osobny ustęp tego §. następujące zdanie:

„Wydawanie zarządzeń tyczących się ograniczenia obrotu handlowego zwierzętami domowymi pomiędzy poszczególnymi krajami koronnymi należy wyłączenie do Ministerstwa“.

§. 4.

1. Wszelkie paszporty i certyfikaty na przywóz zwierząt i produktów z innych Państw mają być w wiarygodnem tłumaczeniu Władzom naszym i ich organom oprócz oryginału przedstawione.

2. Zwierzęta z obcych Państw wprowadzane mają być badane przez lekarzy weterynaryjnych na stacjach wchodowych i w miejscu przeznaczenia względnie wyładowania.

3. W. R. W. ust. 1. zamiast słów „w chwili gdy zwierzęta odchodziły“ należy umieścić:

„od 40 dni przed wyprowadzeniem zwierząt“.

§. 5.

1) Zamiast „kraj sąsiednim“ (*Nachbahrland*) winno być „w państwie sąsiednim“ (*Nachbahrstaat*), co także do §. 6. się odnosi.

2) R. W. ust. 8. Oznaczyć należy dokładnie, czy dowody pochodzenia (paszporty, świadectwa) mają odpowiadać wymogom naszej ustawy, czy państwa, z którego zwierzęta są sprowadzane.

Ust. 9. 10. i 12. Zamiast „weterynarz“ ma być „lekarz weterynaryjny“. Wydział zwraca uwagę, że w tłumaczeniu polskiem ustawy tego wyrażenia „lekarz weterynaryjny“ należy używać. Wielce pożądanem byłoby, aby obecni powiatowi weterynarze byli uprawnieni do tytułu „c. k. lekarz weterynaryjny powiatowy“.

Zmianę tę zaprowadzić należy w całej ustawie.

3) R. W. Ust. 11. Zamiast dni 10. należy wyznaczyć „ośm dni“.

§. 6.

1. Pograniczny ruch handlowy winien podlegać najściślejszemu dozorowi urzędowo-weterynarskiemu a sam pas pograniczny rozszerzyć się winno do 40 kilometrów.

2. W R. W. tego §. należy poczynić tego rodzaju zmiany, aby nad prowadzącymi registr zwierząt rewizorami wykonywali dokładnie określony nadzór lekarze weterynaryjni pograniczni urzędowi, do czego należałoby utworzyć odpowiednie posady oraz wyznaczyć i tym lekarzom weterynaryjnym przydzielić osobne okręgi w pasie pogranicznym.

§. 7.

1. Do budowy stajen w domach zajezdnych, hotelach i gospodach oraz stajen dla zwierząt handlowych potrzeba urzędowego zezwolenia.

2. Na czas panowania i niebezpieczeństwa zarazy właściciele gospód są obowiązani na wezwanie władzy stajnie dokładnie dezynfekcyonować i czyścić oraz utrzymywać według pewnego formularza wykaz zwierząt w ich stajniach czasowo lub stale umieszczonych.

§. 8.

1. *Ad a)* Zamiast „konie“ wstawić „zwierzęta jednokopytne“; słowo „bydła“ zastąpić słowem „zwierząt“ oraz dodać należy na końcu zdania „i na targi“.

Ad b) Zmienić, aby punkt ten opiewał:

„Zwierzęta przeżuwające, zwierzęta jednokopytne i świnie bez różnicy wieku, które z powodu zmiany miejsca stałego pobytu z obszaru jednej gminy administracyjnej na stały pobyt się przepędza“.

„Wyjątek stanowią stada i sztuki przepędzane wogóle na pastwiska choćby na czas dłuższy“.

Ad c) „Stada jednokopytnych zwierząt, przeżuwacze i świnie przepędzane przez większe przestrzenie kraju“.

Ad d) „Zwierzęta jednokopytne, przeżuwacze i świnie przewożone kolejami i statkami“.

Dodać punkty:

- e) „Zwierzęta rzeźne wszelkiego rodzaju i wieku“.
- f) „Drob przewożony kolejami i statkami, oraz na wystawę przy-
prowadzany, ma być zaopatrzony certyfikatem zdrowia“.

2) Ustęp 2 należy opuścić.

3) Oznaczyć należy czas, po upływie którego sprowadzone z obcych państw zwierzęta mają być zaliczone do swoich.

4) Ponieważ dzisiejsze wydawanie paszportów na zwierzęta w wewnętrznym obrocie handlowym nie daje żadnej rękojmi zapobiegania rozwleczeniu się chorób zwierzęcych, ponieważ według dotychczasowego R. W. §. 8. wydawane paszporty przeważnie nie pozwalają stwierdzić identityczności zwierzęcia, na które paszport rzeczywiście został wydany, ani odwrotnie tożsamości paszportu na przedstawione zwierzę wydanego, ponieważ wreszcie na zwierzęta, zwłaszcza mniejsze (świnie), handlarze każdego czasu z wszelką łatwością otrzymywać mogą paszporty — wobec tego R. W. §. 8. w całej rozciągłości gruntownej zmianie uległ musi. Wydział gal. Tow. wet. wyraźnie oświadcza, że bez gruntownej i zupełnie odpowiadającej stosunkom zmiany R. W. §. 8. cała ustawa wet. z roku 1880, tak genialnie opracowana, choćby uległa najdokładniejszemu poprawieniu, zamierzonego celu nie osiągnie i bardzo łatwo przepisy ostrzem swoim mogą się zwrócić przeciw okolicom i ludziom najniewinniejszym.

Doświadczenie wieloletnie nauczyło nas, że nieraz z powodu skonstatowania zarazy w transportach, zamykane były gminy i powiaty, z których wcale zwierzęta transportowane nie pochodziły, gdy tymczasem gminy, z których zwierzęta chore faktycznie pochodziły, wolnego zażywały obrotu. Działo się to wszystko wyłącznie z tego powodu, że wydawanie paszportów było przeprowadzane w sposób nieodpowiedni i stąd pochodziła zawsze trudność wysledzenia źródła zarazy. Dopóki więc nie będzie zaprowadzony taki sposób wystawiania paszportu, że organa weterynarno-policyjne każdej chwili skonstatować mogą należność paszportu do przedstawionego zwierzęcia i odwrotnie, dotąd o wysledzeniu źródeł zarazy nawet mowy być nie może. Wobec tego pozwala sobie Wydział gal. Tow. wet. zwrócić uwagę Wysokiego Rządu na to, że konieczną jest rzeczą w pierwszym rzędzie zwrócić usiłowania poprawy ustawy w kierunku sposobu wydawania paszportów dla zwierząt, a zdaniem Wydziału poprawa taka wymaga jeszcze należytego zastanowienia i uwzględnienia dotyczących przedmiotu tego opinij nietylko sfer weterynarskich ale i innych.

Na razie Wydział gal. Tow. wet. ośmiela się przedstawić następujące propozycje :

A) W miejscowościach, gdzie są lekarze weterynaryjni, oni mają dokonywać badania zwierząt poprzedzającego wystawienie paszportu, a gdzie ich nie ma, oględziny zwierząt należą do osób uprawnionych do wystawiania paszportu.

B) Do wydawania paszportów mają być ustanowione przez Rząd, płatne i w podobny sposób jak żandarmerya zorganizowane osoby, które za swoje czynności osobiście są odpowiedzialne. Do nich należy także znaczenie zwierząt.

C) Taksa za oględziny powinna być wyraźnie na paszporcie wymienioną.

D) Ze sprawą wydawania paszportów łączy się ściśle sprawa znaczenia zwierząt i w tym kierunku Wydział proponuje, aby bydło rogate, przeznaczone do dalszego chowu było znaczone, na czem i hodowla zyskać może, zaś świnie znaczone mają być wtedy, gdy opuszczają obręb gminy dla wejścia w handel. Znak zwierzęcia ma być uwidocznionym w paszporcie.

E) Ważność paszportu trwać powinna dni osiem względnie zaprowadzić należy paszporty stałe.

§. 9.

Ustęp 1. brzmieć powinien :

„Wszelkie targi na zwierzęta powinny podlegać dozorowi lekarzy weterynaryjnych a w braku tychże dozorowi odpowiednich znawców. Wystawy i licytacje oraz wszelkie targi, które polityczna władza administracyjna krajowa uzna za znaczniejsze, dozorowane być mają wyłącznie przez lekarzy weterynaryjnych. Targi na zwierzęta wywozowe oddać może władza administracyjna krajowa pod dozór lekarzy weterynaryjnych przez rząd ustanowionych“.

Ust. 1. al. 4. wypuścić.

R. W. alinea 1. wypuścić.

Na targach powinna być obecna dostateczna ilość lekarzy weterynaryjnych, którą oznacza władza administracyjna krajowa na wniosek władzy administracyjnej powiatowej, względnie Magistratu miast o własnym statucie.

§. 10.

Al. 1. zmienić należy aby brzmiało :

„Przewóz zwierząt racicowych i jednokopytnych i t. d.“.

Punkt 1. słowa „lub inni znawcy“ opuścić.

Punkt 4. winien brzmieć: „zwierząt z obcego państwa wprowadzonych nie wolno i t. d. co zwierzęta tutejszokrajowe (einheimisch)“.

R. W. Słowa: „Oględziny“ zmienić na „badanie“, „oglądać“, na „badać“, zaś słowa „znawca“ na „lekarz weterynaryjny“.

Tytuł „ogładczy bydła i mięsa“ czyli „ogładczy bydła i produktów zwierzęcych“ przyznać należy tylko tym osobom, które fachowych weterynaryjnych studiów nie odbyły, gdy tymczasem lekarze weterynaryjni, obecnie tytułu „ogładczy“ używający, powinni być wyróżnieni i wyraźnie powinni mieć prawo do używania tytułu „lekarz weterynaryjny miejski“ „lekarz weterynaryjny rządowy, pomocniczy“ i t. d.

§. 11.

1) Zmienić napis nagłówek na: „Badanie stad pędzonych“.

Ust. 1. Wyraz „upoważniony“ opuścić.

Dodać nadto należy ustęp 5. opiewający: „Miejsca, w których pędzone stada zatrzymują się dla wypoczynku, względnie nakarmienia, mają być oczyszczone“.

§. 12.

W nagłkowym napisie zamiast słowa „ogładczy“ (Beschau) powinno być „badanie“ (Untersuchung) i w §. całym zamiast „ogładczy, ogładczy, ogładczy“ winno być użyte słowo: „badanie — badać“.

Wydział gal. Tow. wet. dla jednolitego postępowania w całym państwie i jednolitego uregulowania badania mięsa i zwierząt na rzeź przeznaczonych uważa za konieczne potrzebne wydanie ogólnopństwowej ustawy o badaniu zwierząt na rzeź przeznaczonych i mięsa tak, jak to już zresztą w innych państwach jest zaprowadzone. Przy wydaniu w przyszłości wspomnianej ustawy powinny być z dniem Wydziału uwzględnione następujące rzeczy:

1) Badanie zwierząt rzeźnych i mięsa mają wykonywać wyłącznie lekarze weterynaryjni. Aby to było możliwe do przeprowadzenia musiałyby gminy mniejsze, nie mogące ponosić kosztów utrzymania nadzoru weterynarskiego, być grupowane w odpowiadające stosunkom miejscowym, warunkom położenia i t. d. okręgi rzeźniane, w którychby wspólna rzeźnia pod nadzorem weterynarskim się znajdowała.

2) Przepisy ustawy powinny ściśle określać warunki (ilość mieszkańców et. et.), w jakich gminy byłyby zmuszone do budowania rzeźni według zatwierdzonych przez władzę państwową planów i do utrzymania nadzoru weterynarskiego.

3) Każda rzeźnia musi posiadać regulamin zatwierdzony przez odpowiednie władze państwowe.

4) Rzeźnia każda musi być peryodycznie, pod nadzorem weterynarskim, odwietrzana i w największej czystości wogóle utrzymywana.

5) Nadzór nad jatkami, handlami mięsa i wyrobów mięsnych oddanym być powinien lekarzom weterynaryjnym przez rząd ustanawianym.

6) Co się tyczy zużytkowania mięsa wągrowatego, przepisy dotychczasowe powinny ulegć zmianie odpowiadającej dzisiejszym zapatrywaniom nauki.

7) Przepisy co do zużytkowywania mięsa skonfiskowanego, powinny ściśle określać warunki i sposoby tego zużytkowania; nawet byłoby pożądanem, by władze od wypadku do wypadku miały przyznane sobie prawo po zasięgnięciu opinii lekarza weterynaryjnego, decydować o losach takiego mięsa w tym duchu, aby jak najmniej bezwzględnemu zniszczeniu, o ile to tylko możliwe, mięso ulegało.

Pożądanem by było powołanie do życia zakładów badania artykułów spożywczych, dla każdego kraju koronnego z osobna i utworzenia kursów, w celu kształcenia odpowiednich organów.

§. 13.

Dodać do tego §. następujące zdania:

A) „Ministerstwo wydać ma rozporządzenia normujące urządzenie grzebowisk“.

B) „Wszelka padlina zwierząt tak swojskich jak i dzikich ma być zagrzebywana wyłącznie na grzebowisku, o ile sposobem termicznym nie ulega usunięciu“.

§. 14.

Należy dołączyć wyraźny przepis zakazujący trzebienia zwierząt przez domokrażnych miśkarzy na czas trwania i niebezpieczeństwo rozwleczenia zarazy.

Przepisy co do oprawców jak również oprawisk i czynności rarkarzy należy w drodze rozporządzeń odpowiednio uregulować.

Przy tym §. pozwala sobie Wydział gal. Tow. wet. zwrócić uwagę Wysokiego Rządu na niecierpiącą zwłoki a dla społeczeństwa ważną sprawę uregulowania niepowołanego leczenia zwierząt (*kurfuszerki*).

§. 15.

Ustęp 5. zamiast „na stajni“ winno być „w zagrodzie“ a po słowie „w stadzie“ winno być „lub na paszy“.

Ustęp 6. Wyraz „upoważniony“ wypuścić, zamiast „weterynarz“ wstawić „lekarz weterynaryjny“ a po słowie „niezwłocznie“ wtrącić „w najkrótszej drodze“.

R. W. Nauka o objawach wzniciających podejrzenie choroby zawarta w załączce 3. powinna być staraniem rządu stale rozpowszechnianą po kraju.

§. 16.

Słowo „także“ opuścić. Zamiast „oglądacze“ winno być „osoby uprawnione do badania“. Ewentualnie dodać należy „osoby uprawnione do wydawania paszportów“.

§. 17.

Zakończyć ustęp słowami „i zarządzić, aby chore i podejrzone o chorobę, względnie zarażenie się, zwierzęta, jak również padliny takichże nie mogły być usunięte z pod urzędowego badania“.

Wydać należy R. W. brzmiące następująco: „Padłe sztuki winne być przy zastosowaniu wszelkich ostrożności wywiezione i na grzebowisku przechowane“.

§. 18.

Po słowie „z przełożonym gminy“ dodać „względnie jego zastępcą“:

Ust. 2. Zamiast „jeszcze kogoś innego“ winno być „urzędnika administracyjnego“.

R. W. ust. 1. rozszerzyć należy w tym duchu, aby przełożony gminy zarządzenia weterynarno-policyjne pisemnie właścicielowi interesowanemu, względnie jego zastępcy, do wiadomości udzielał.

Pożądanem jest również, aby R. W. tego §. wyraźnie dawało prawo urzędującemu lekarzowi weterynaryjnemu żądania przydzielenia pisarza w tych wypadkach, gdzie nawał czynności istotnie ma miejsce lub jest spodziewanym.

Ze względu na znaczny nawał pracy pożądanem jest zaprowadzenie formularzy do sprawozdań o zarazach.

§. 20.

R. W. punkt 1. Należy dokładnie określić pojęcie „zwierzęta podejrzone“ oraz „zwierzęta o zarażenie się podejrzone“.

Punkt 2. Powinien być zawarty także przepis co do stykania się i ruchu ludzi zajętych przy zwierzętach chorych.

Punkt 4. brzmieć powinien: „Szczepienie zwierząt podejranych o zarażenie się wzgl. zwierząt na zarażenie“.

nie się wystawionych, które przeprowadzać powinien lekarz weterynaryjny“.

W tym punkcie powinien być umieszczonym przepis, że wszelkie szczepienia zwierząt tylko lekarz weterynaryjny przeprowadzać może. Wyjątek stanowią szczepienia doświadczalne czynione w instytutach.

Ustęp 5. al. 2. Zamiast „Szkół weterynarskich“ ma być „Akademij weterynaryjnych“.

Punkt 7. Dezynfekcyja powinna być wykonywana zaraz po skonstataowaniu choroby, na koszt skarbu państwa, a za zniszczone przedmioty winno być wypłacane odszkodowanie.

Punkt 7. al. 2. Po słowie „odwietrzenie“ wpisać należy „ramp“ Jako osobny punkt tego §. powinien być wyliczony:

punkt 8. „Zakaz handlu domokrażnego w zagrodach względnie gminach zapowietrzonych na czas trwania i niebezpieczeństwo zawleczenia zarazy“.

R. W. ustęp 2. alinea 2. Winno być wyraźnie zaznaczone, że w większych miastach można ograniczyć się do oznaczenia i ogłoszenia tylko zagrody zamkniętej z powodu zarazy.

Ustęp 4. Należy wydać drogą rozporządzenia przepisy dotyczące sposobu wydawania szczepianek i sposobu przeprowadzania szczepień.

Ustęp 6. al. 3. Należy rozszerzyć go w ten sposób, aby padlina zwierząt dotkniętych wąglikiem, w tych okolicach, gdzie choroba ta panuje stale, była niszczona na drodze termicznej.

Ust. 6. al. 6. Dodać należy na końcu zdania: „i policyjno-weterynarskich“.

Ust. 6. al. 8 i 9. Zmienić go wypada tak, aby przed upływem lat dziesięciu miejsc, gdzie zakopano padlinę rozkopywać nie było można.

Co się tyczy R. W. ustępu 7. Wydział gal. Tow. wet. uważa za bezwarunkowo potrzebną zmianę tego ustępu, od projektu jednak poprawy w tym względzie wstrzymuje się, pozostawiając sprawę tę do załatwienia akademijom weterynaryjnym.

§. 23.

Dodać należy na końcu §. „z uwzględnieniem przepisów podanych przy poszczególnych chorobach zaraźliwych“.

§. 26.

Dodać należy ustęp upoważniający władze polityczne krajowe do zarządzenia wybicia, za odszkodowaniem ze skarbu państwa, sztuk z zagród zapowietrzonych, przy pierwszym wybuchu choroby w kraju

lub powiecie, jeżeli postępowanie to może przyczynić się do szybkiego stłumienia zarazy.

Zakazaniem być powinno odstanawianie bubajami na czas trwania zarazy, o ile to do rozszerzenia tejże przyczynić się może. Sprzęty używane na mleko tylko po dokonanej dokładnej dezynfekcyi przez wygotowanie można w obrót wprowadzać. W razie znacznego rozszerzenia się zarazy władza krajowa powinna mieć zastrzeżone prawo umyślnego delegowania do tej zarazy lekarzy weterynaryjnych w potrzebnej liczbie.

Mleczarnie powinny być ściśle nadzorowane.

§. 27.

Ust. 3. Dodać należy: „a gdy zachodzi potrzeba pomocy tylko przy użyciu ludzi dokładnie pouczonych o niebezpieczeństwie, względnie oprawców“.

a) Dodać należy ustęp 6-ty brzmiący :

„Za sztuki padłe wskutek wąglika, nie odarte ze skóry wzgl. sekyonowane przez lekarza weterynaryjnego w celu rozpoznania, oraz za sztuki zabite z urzędu z powodu wąglika należy się ze skarbu państwa odszkodowanie“.

b) Ustęp 7. Zwierzęta chore, u których badanie mikroskopem za życia stwierdza wąglik, mogą być za zgodą właściciela z urzędu zabite za odszkodowaniem.

c) Ustęp 8. Zwierzęta o zarażenie się podejrzane, gdy przez cztery dni obserwowane okażą się zdrowymi, przypuścić można do rzezi natychmiastowej pod dozorem lekarza weterynaryjnego.

R. W. Ustęp 2. zmienić należy tak, aby było „zwierzęta zdrowe odłączyć należy od chorych na wąglik“. W ogóle w ustawie oraz w R. W. należy trzymać się zasady, aby odłączano zdrowe zwierzęta od chorych a nie odwrotnie, o ile tylko stosunki miejscowe na to pozwalają.

Ustęp 3. Zamiast słowa „chorych“ użyć należy „zdrowych“.

Ustęp 5. Zdanie 2. Winno być: „uskuteczniemu w obrębie zapowietrzonej zagrody“.

Ustęp 7. Po słowie „zranione“ wtrącić należy „osób nie budzących zaufania, że przepisów ostrożności przestrzegać będą“.

Ustęp 7. alinea 2. Usunąć należy wyliczone środki dezynfekcyjne.

Ustęp 8. Słowa „i codziennie należy je wykadzać gazem chlorowym“ należy opuścić.

Ustęp 10. należy wypuścić a wstawić: „Chorych na wąglik zwierząt dobijać nie wolno; może jednak władza administracyjna na życzenie właściciela zarządzić wybicie na grzebowisku zwierząt chorych na wąglik za odszkodowaniem“.

„Trupy zwierząt padłych na wąglik, dopóki nie zostaną usunięte w sposób nieszkodliwy, należy po wywiezieniu na grzebowisko (§. 17.) przykryć odpowiednią warstwą ziemi, piasku względnie żwiru tak, aby muchy na padlinę nie siadały i aby padlinę aż do czasu dalszego zarządzenia od uszkodzenia przez inne zwierzęta ochronić“.

Ustęp 11. al. 1. Zamiast słów „wapnem gryzającym a w braku tegoż popiołem i polać smołą lub gnojówką“, należy wstawić „jednym z energicznych środków dezynfekcyjnych“.

Ustęp 12. Zamiast „wapnem gryzającym lub popiołem“ winno być „jednym z energicznych środków dezynfekcyjnych“.

Ustęp 14. alinea 1. „Gdy wąglik pojawi się jako zaraza, polecić należy urzędowemu lekarzowi weterynaryjnemu, aby co cztery dni dojeżdżał do miejsca zarazy, w celu przekonania się o skutkach i wykonaniu zarządzonych środków, jeżeli nie został tam stale delegowany“.

§. 29.

Słowo „tylczak“ „Wurm“ tak w nagłówku jak w całej ustawie należy usunąć.

Wydział gal. Tow. wet. proponuje zredagowanie tego §. w następującym duchu:

Konie chore i konie, u których pewne objawy uzasadniają podejrzenie o nosaciznę, mają być bezzwłocznie za wynagrodzeniem wybite, konie zaś podejrzane o zarażenie się w obserwacji 100 dniowej zatrzymane. Gdy w czasie trwania obserwacji nie zajdzie wypadek nosacizny, względnie gdy po skończonym czasie obserwacji żaden z koni podejrzanych o chorobę przy sekcyi jej nie okaże, przypuszcza się niezwłocznie konie do wolnego obrotu po upływie wspomnianego czasu. Używanie koni podejrzanych o zarażenie się powinno być dozwolone w obrębie posiadłości, a nawet, jeżeli tego rolnicze stosunki wymagają i miejscowe na to pozwalają, przy zarządzeniu pewnych środków ostrożności w obrębie gminy a także i po za granicami tejże.

Konie podejrzane o zarażenie się wybijane być mają w następujących wypadkach:

a) gdy stosownie do zachodzących okoliczności nie da się innym sposobem zapobiedz rozwleczeniu zarazy,

b) gdy po wyczerpaniu środków ustawą przepisanych zarazy stłumić nie można.

c) gdy koszty obserwacji przenoszą wartość koni. Jeżeli właściciel zgodzić się na wybicie niechce, ponosić ma koszty obserwacji.

d) gdy właściciel, dla którego dochód z koni jest w głównej mierze środkiem utrzymania, przez zamknięcie stajen, obserwację koni, ograniczenie ich używania, ponosiły dotkliwie straty materialne.

W tych wypadkach, w których lekarz weterynaryjny przy pierwszym wybuchu zarazy w jakiejś zagrodzie stwierdza przy sekcji nosaciznę nie na podstawie zmian znalezionych na błonie śluzowej jamy nosowej lecz na podstawie zmian w innych narządach, narządy te wraz ze zmianami winne być w celu bakteriologicznego zbadania do Instytutu wyżej przewidzianego odesłane, co jednak zarządzeń policyjno-weterynaryjnych aż do czasu wydania przez Instytut orzeczenia nie wstrzymuje.

Gdyby dostrzeżono, że zwierzęta pozostające w obserwacji są wbrew wydanym zarządzeniom po za obrębem wyznaczonym, lub z pominięciem nakazanych środków ostrożności, używane — mają być przytrzymane, osobno postawione, a władza, którą o tem niezwłocznie uwiadomić należy, zarządzi co potrzeba (nawet zabicie koni) na koszt właściciela, który w tym wypadku prawo wszelkiego odszkodowania za przytrzymane konie zupełnie traci.

Konie podejrzane o zarażenie się mogą być na życzenie właściciela, za zezwoleniem władzy, pod pewnymi warunkami na rzeź wydane pod nadzorem lekarza weterynaryjnego. Zwłoki zwierząt nosacizną dotkniętych usunąć należy ze skórą i włosami w sposób nieszkodliwy.

R. W. Należy w myśl powyższych punktów rozszerzyć, względnie uzupełnić R. W. tego §., poprawiając niektóre w dotychczasowej ustawie istniejące wyrażenia: Ustęp 1. zamiast „znawca“ winno być „lekarz weterynaryjny“.

α) Ustęp 2. Zamiast „stajnie zamknąć“ powinno być „obserwować“.

β) Ustęp 5. „zaglądać“ (Nachschau) zmienić należy na „badać“ (untersuchen).

γ) Ust. 6 należy rozszerzyć jak wyżej.

Ust. 6 Zamiast „pozornie zdrowych“ winno być „o zarażenie się podejrzanych“.

d) Ust. 7. Alinea 4 winno być „ręce odkażać“, alinea 7. winno być „roczyn odpowiednich środków dezynfekcyjnych, mieć należy w zapasie“.

e) Ust. 8. alinea 1. należy stosownie zmienić, w myśl powyżej przytoczonych wywodów.

η) Ust. 11. Należy go zrehabilitować w tym duchu, aby odwiertzenie całej stajni i przedmiotów, zaraz po skonstatowaniu zarazy, było

przeprowadzone, aby żelazne przedmioty były wypalone, inne przedmioty z końmi nosatymi w styczności pozostające jak derki, koce, siodła, uprząż, dyszle, orczyki i t. d. a nadto odzież służby i inne tp. przedmioty były za odszkodowaniem ze skarbu państwa ogniem niszczone.

Ust 12. Słowa „albo wyzdrowieją“ i końcowe „i gdy odwietrzenie będzie przeprowadzone“ należy wypuścić.

Dodać nadto należy następujący ustęp:

„Konie nowe wolno wprowadzać do zagrody zapowietrzanej za pozwoleniem władzy administracyjnej i za zrzeczeniem się wynagrodzenia na wypadek, gdyby konie te w myśl przepisów ustawy musiały być zabite. Konie nowowprowadzane podlegają tym samym zarządzeniom i ograniczeniom jak konie zostające już pod obserwacją“.

§. 30.

Ust. 1. Dodać należy na końcu ustępu: „za sztuki jednak padłe wskutek zaszczepienia ospy należy się odszkodowanie“.

Ust. 3. zakończyć należy: „i wtedy nie należy się odszkodowanie za sztuki padłe wskutek szczepienia“.

R. W. Ust. 1. Zamiast „zwierząt chorych od zdrowych“ winno być „zdrowych od chorych“ a zamiast „zamknięcie stajen“ „zamknięcie zagród“.

Ust. 3. Należy zaprowadzić tego rodzaju zmianę, aby dezynfekcja gnoju i wozów do wywożenia jego używanych, była przeprowadzoną.

Ustęp 5. po słowie „odwietrzoną“ dodać „pod nadzorem“.

W zdaniu 3. słowo „obmyć“ należy wypuścić, a łącznik „a“ na „i“ zamienić.

Ustęp 6. Po słowie „obcym“ dodać „dzieciom i“.

Ustęp 8. Powinno być zamiast „chorych od zdrowych“ „zdrowych od chorych“.

Ustęp 10. Wydanie w drodze rozporządzenia osobnych przepisów co do sposobu szczepienia jest wskazaniem.

Ustęp 16. al. 1. Zakończyć słowami „wraz ze skórą i wełną zwierząt chorych“.

Ustęp 2. wypuścić.

Ustęp 19. Zamiast „6 tygodni“ winno być „42 dni“.

§. 31.

W miejsce ustępu 2 i 3 wstawić należy następujący ustęp:

„Klaczę dotknięte zarazą należy natychmiast za wynagrodzeniem ze skarbu państwa zabić a stadniki na koszt właściciela wytrzebić“.

R. W. Ustęp 1. al. 2. wypuścić.

Ustęp 4. Zamiast „odwiedzać“ (Nachsicht) winno być „badać“ (Untersuchung).

Dodać nadto należy ustęp: „odwietrzenie stajen i sprzętów zaraz po skonstatowaniu choroby, wybiciu klaczy i wytrzebieniu chorych osobników należy przeprowadzić“.

§. 33.

Napis zmienić należy na „Parchy jednokopytnych i racicowych zwierząt“.

Ustęp 3. Zamiast „4 tygodni“ winno być „28 dni“.

R. W. Ustęp 10. Zamiast „6 tygodni“ ma być „42 dni“.

§. 34.

§. 34. odpada wobec zmiany §. 33.

§. 35.

Ustęp 1. słowa „upoważnionego weterynarza lub“ należy wypuścić.

Do ustępu 3. należy dodać „Gdy styczność psów lub kotów ze zwierzętami wściekłymi jest wątpliwą, wówczas ma być zarządzone zabicie ich, względnie obserwacja 120 dniowa na koszt właściciela w lokalu odpowiednim i przez komisję oznaczonym“.

W ustępie 5. Zamiast „doglądać“ winno być „obserwować“.

Ustęp 6. Zamiast „4 miesiące“ ma być „120 dni“ a dalej zamiast „trzy miesiące“ ma być „120 dni“.

Ustęp 8. Po słowie „kagańce“ ma być słowo „lub“.

Ustęp 9. Zakończyć go należy słowami „na koszt skarbu państwa“.

Ustęp 10. Słowo „osobnych“ należy wypuścić.

Ustęp 12. Słowa „a gdy ich niema, lekarzom“ wypuścić.

R. W. Ustęp 4. Zakończyć go należy słowami: „a w przypadkach wątpliwych głowę zwierzęcia względnie mózg i rdzeń przedłużony jego, w sposób przepisany wysłać należy do Zakładu wyżej przewidzianego celem szczepienia dyagnostycznego“.

W ustępie 8 „psom i kotom“ wypuścić a zastąpić słowem „zwierzętom“. Wydać nadto należy przepis, aby wprowadzenie psów do lokalów publicznych tramwajów i omnibusów było zabronione. Psy złośliwe, jeśli właściciel zaniedbuje nad nimi należytego dozoru, mają bezwarunkowo być zabite.

Zaleca także Wydział wysokie opodatkowanie luksusowych psów, a w wypadkach znacznego rozszerzenia się zarazy konskrypcyę psów wszystkich w okolicy zapowietrzanej. Psy myśliwskie wszystkich ras należy zaliczyć do luksusowych.

§. 36.

W nagłówku ustępie 1. zmienić należy słowo „bydła“ „na zwierzęta“.

Ustęp 2. Zmienić go należy w tym duchu, aby czynności urzędowe sprawowali na większych targach i w rzeźniach lekarze weterynaryjni a na drobnych targach lekarze weterynaryjni, jeżeli są w miejscu osiadli.

§. 37.

Słowa „Z powodu“ ... aż do ... „nosaczny“ wypuścić należy, a wstawić słowa „z powodu węglika, nosaczny wzgl. jej podejrzenia, z powodu zarazy pyskowo-racicowej, zarazy stadniczej, oraz za padłe wskutek węglika lub szczepienia ospą“.

§. 38.

Byłoby wskazaniem, aby komisya szacunkowa dla oceny wartości zwierząt składała się z trzech taksatorów, a w skład komisji szacunkowej wchodził stale lekarz weterynaryjny urzędowy.

§. 39.

Ustęp 1. Słowa: „jeżeli“... aż do... „ustępu 5.“ należy wykreślić. R. W. Ust. 1. Zdanie 2. opuścić.

Nadto należy wstawić nowy §. dotyczący sposobu odszkodowywania ze skarbu państwa za zwierzęta, za które odszkodowanie się należy. Zdaniem Wydziału Tow. gal. wet. odszkodowanie to powinno być takie i w ten sposób wypłacane, aby uwzględniało wyłącznie ten interes Rządu, by zarazy jak najszybciej były stłumione a z drugiej strony, aby właściciele straty nie ponosili. Również powinny być wydane i pilnie przestrzegane przepisy i instrukcyje, któreby zapobiegały przewlekaniu się wypłaty odszkodowania, co — jak wiadomo — dziś ma miejsce i jest przyczyną nietylko licznych skarg, ale także tego, że właściciele nie donoszą wcześniej o zarazie i nawet pomimo za-

grożonej utraty odszkodowania wolą ją taić i żywią nieufność do wykonywujących przepisy urzędników. Właściciel drobnej ilości zwierząt, chcąc po dokonaniem z urzędu wybiciu tychże sprawić nowy inwentarz w jak najkrótszym, przez ustawę dozwołonym, czasie, musi albo zaciągać pożyczkę i płacić od niej procenta, albo nawet, jak to bywa u włościan, za bezcen swoje pretensye do Skarbu państwa innym osobom sprzedawać. Zwłaszcza włościanie, nauczeni dotychczasową praktyką późnego wypłacania należytości odszkodowania, tracą zaufanie do władzy i jej zarządzeń. Byłoby więc wskazaniem, aby władze powiatowe z ryczałtów udzielały zaliczek właścicielom zaraz po zabiciu zwierzęcia z urzędu.

§. 41.

Musi on uleść odpowiedniej zmianie w razie zaprowadzenia ogólnej przymusowej asekuracji zwierząt, którą Wydział zaleca. Wydział gal. Tow. wet. jest przekonany, że zaprowadzenie ubezpieczenia zwierząt rozwiąże niejedną trudność przy przeprowadzeniu ustawy i odda społeczeństwu bardzo ważne usługi. To też należałoby — zdaniem Wydziału — jeszcze przed zaprowadzeniem zmian w ustawie, wprowadzić w życie ubezpieczenie zwierząt. Zanim jednak to się stanie, niewątpliwie zajdzie potrzeba zwołania ankiety celem zastanowienia się nad sprawą i wysłuchania życzeń i głosów rozlicznych sfer i przedstawicieli poszczególnych krajów koronnych. To też co do sposobu ubezpieczenia, przeprowadzenia całej akcji, co do tego, czy ubezpieczenie ma być w zarządzie krajowym czy państwowym zaprowadzone — na razie Wydział gal. Tow. wet. wstrzymuje się od wszelkich projektów w tym względzie.

§. 42.

W punkcie *e*) wyliczyć należy te wszystkie wypadki, w których według projektu Wydziału gal. Tow. wet. należałoby przyznać odszkodowanie.

Dodać nadto należy punkty *f*) i *g*) brzmiące:

„*f*) „za usunięcie zwierząt z urzędu wybitych“.

„*g*) na przeprowadzenie dezynfekcyi oraz na wynagrodzenie za przedmioty przy dezynfekcyi zniszczone“.

W ustępie końcowym tego §. należy wyliczyć wszystkie te wypadki, w których według projektu Wydziału gal. Tow. wet. ma właściciel ponosić wydatki, a mianowicie: wydatki na odosobnienie, pielęgnowanie, leczenie zwierząt chorych, zabijanie zwierząt, oraz wydatki na obserwację, w wypadkach wyraźnie projektem ustawy wska-

zanych. Wobec tego słowa „koszty odwietrzania ponosi właściciel“ należy w §. tym wypuścić.

§. 44. §. 45.

Konieczną jest rzeczą wyraźnie określić, jaka najmniejsza a jaka najwyższa kara ma być wymierzana.

§. 46. §. 47. §. 48. §. 49.

§. 46. §. 47. §. 48. i 49. wraz i R. W. winny być zmienione o tyle, aby treść ich dla wszystkich była zrozumiałą, i aby przepadek zwierząt i płodów zwierzęcych wtedy był zarządzanym, jeżeli zachodzi rozmyślne przekroczenie lub też obojęcie ustawy.

Rozp. Min. spraw wewn. z 10. kwietnia 1885 Dz. up. 54.

A) Wąglik alpejski rogacizny.

Ustęp 6. Zmienić go należy, tak aby opiewał: „ze zwierząt, u których wąglik alpejski stwierdzono, nie wolno ściągać skóry, lecz paplinę wraz ze skórą w sposób nieszkodliwy usuwać“.

B) Róża wąglikowa świń.

Ustęp. 2. al. 2. należy wypuścić.

Ustęp 5. Słowa: „ogładcza bydła i mięsa“ należy wypuścić a zastąpić je słowami „lekarza weterynaryjnego“.

Nadto należy dodać zdanie „wszelka rzeź świń z zagród zapowietrzonych w tychże zagrodach dokonywana nawet na użytek domowy, odbywać się ma pod dozorem lekarza weterynaryjnego“.

Ustęp 9. zakończyć należy słowami „po każdym skonstataowanym wypadku oraz gdy zaraza ustanie“.

Ust. 13. Zamiast „8“ ma być „14 dni“.

Wydział Galicyjskiego Towarzystwa weterynarskiego zwraca nadto uwagę, że używany w tłumaczeniu ustawy tytuł „weterynarz“ uledzby powinien zmienić na „lekarz weterynaryjny“ i Wydział pragnąłby doczekać się jak najszybszego unormowania drogą osobnego rozporządzenia prawa używania tytułów: „lekarz weterynaryjny“ „c. k. powiatowy lekarz weterynaryjny“ „miejski lekarz weterynaryjny“ itd. co zdaniem Wydziału wynika już z treści dyplomu, jaki każdy lekarz weterynaryjny po ukończeniu studyów w Akademii otrzymuje.

Przy tłumaczeniu więc ustawy należałoby na to zwrócić uwagę, aby słowo „Thierarzt“ w wiarygodnem tłumaczeniu brzmiało „lekarz weterynaryjny“.

Również tytuł „ogładcza bydła i produktów zwierzęcych“, jaki urzędownie nadawanym bywa niektórym lekarzom weterynaryjnym powinien uledz zmianie, o ile dotyczy lekarzy weterynaryjnych speł-

niających badanie zwierząt i mięsa na stacyach i po rzeźniach. Tytuł oglądacz należałoby zatrzymać dla znawców niedyplomowanych, którzy w braku lekarzy weterynaryjnych nie badania ale rzeczywiście tylko oglądania zwierząt i mięsa dokonywają. Także osoby, wydające paszporty i oglądające zwierzęta w celu wydania paszportu mogłyby tytuł „ogładacz“ zatrzymać, o ile nie są nimi dyplomowani lekarze weterynaryjni, którzy przecież zwierzę nie oglądnać ale i zbadać według zasad wiedzy i nauki potrafią.

Słuszną jest więc rzeczą i chyba w tę słusność nikt wątpić nie może, że ludzi wykształconych fachowo, od których wymaga się przedwstępnych studyów a obecnie nawet świadectwa dojrzałości, należy odróżnić w pierwszym rzędzie uprawnionym tytułem od ludzi bez wykształcenia fachowego.

Z a W y d z i a ł:

Dyonizy Herasymowicz
skarbnik.

Dr. Mieczysław Grabowski
wiceprezes.

Henryk Lang.